

РЕЦЕНЗІЯ

доцента закладу вищої освіти кафедри фармакогнозії та нутриціології Національного фармацевтичного університету, кандидата фармацевтичних наук, доцента **Новосел Олени Миколаївни** на дисертаційну роботу **Науменко Любові Сергіївни** «Фармакогностичне вивчення обліпихи крушиноподібної (*Hippophaë rhamnoides* L.)», подану до спеціалізованої вченої ради ДФ 64.605.095 Національного фармацевтичного університету МОЗ України, утворена наказом Національного фармацевтичного університету № 35-Адм. від 26.04.2024 р. для розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація»

Актуальність теми дисертації. В умовах сучасності проблема гострих вірусних інфекцій стає усе більш актуальною, оскільки спостерігається щорічне підвищення показників захворюваності для різних вікових груп населення.

У лікуванні цієї групи захворювань важливе місце займають засоби рослинного походження, які насамперед можна поєднувати з синтетичними лікарськими препаратами у схемі лікування. Таким чином, пошук перспективних джерел рослинної сировини для створення ефективних вітчизняних противірусних засобів є актуальним.

Обліпиха крушиноподібна є однією з таких рослин, яка здавна застосовується у доказовій медицині для лікування вірусних інфекцій. Так, на основі комплексу гало- та елаготанінів, гідроксикоричних кислот, флавоноїдів листя обліпихи фармацевтична промисловість випускає препарат Еребра, який застосовують для лікування та профілактики грипу та герпесної інфекції. Однак, і досі відсутні сучасні методи стандартизації сировини обліпихи крушиноподібної, а також не проводилося системного комплексного дослідження її сировини.

Тому доцільним та актуальним є проведення комплексного фармакогностичного дослідження сировини обліпихи крушиноподібної.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами грантами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану проблемної комісії «Фармація» МОЗ і НАМН України та є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи Національного фармацевтичного університету «Фармакогностичне дослідження лікарської рослинної сировини та розробка

фітотерапевтичних засобів на її основі» (номер державної реєстрації 0114U000946).

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у проведенні комплексного порівняльного фармакогностичного дослідження лист, плодів і кори обліпихи крушиноподібної. За допомогою сучасних методів аналізу досліджено вуглеводи, органічні, жирні й амінокислоти, фенольні сполуки, хлорофіли, каротиноїди та мінеральні речовини.

Для листя, плодів і кори обліпихи встановлено морфолого-анатомічні діагностичні ознаки та запропоновано параметри стандартизації.

Розроблено технологію одержання рідких екстрактів з сировини обліпихи крушиноподібної, проведено вивчення їх хімічного складу, фармакологічної активності та запропоновано параметри стандартизації перспективного рідкого екстракту.

Новизна наукових досліджень підтверджена патентами України на корисну модель: № у 2023 05721 від 27.03.2024 «Спосіб одержання лікарського екстракту з плодів обліпихи».

Практичне значення отриманих результатів. Результати експериментальних досліджень лягли в основу проєктів методів контролю якості на сировину та лікарські рослинні засоби, а саме «Обліпихи крушиноподібної листя», «Обліпихи крушиноподібної плоди», «Обліпихи крушиноподібної кора» та «Обліпихи крушиноподібної плодів екстракт рідкий».

Результати фармакогностичного дослідження сировини обліпихи крушиноподібної впроваджено у науково-дослідну роботу споріднених кафедр закладів вищої освіти України

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота Науменко Л.С. має відповідне теоретичне обґрунтування, практичне значення та виконана на високому науковому рівні з використанням сучасних методів аналізу. Дисертанткою чітко сформульовані мета та завдання досліджень, логічно та послідовно представлено результати експериментального аналізу.

Висновки відповідають виконаним завданням, мають наукове обґрунтування та є достовірними.

Повнота викладення матеріалів дослідження в опублікованих роботах. Основні положення роботи викладено та обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 16 наукових робіт, у тому числі 6 статей, з яких 4 – у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України, та 2 – у іноземних виданнях, 9 тез доповідей і 1 патент України на корисну модель.

Аналіз основного змісту роботи, ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Дисертаційна робота викладена на 178 сторінках машинописного тексту та складається з анотацій українською та англійською мовами, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, 4 розділів експериментальних досліджень, загальних висновків, списку використаних джерел та 4 додатків. Основний текст складає 133 сторінки друкованого тексту. Робота супроводжується 33 таблицями та 77 рисунками. У списку використаних джерел налічується 178 найменувань – 51 кирилицею та 127 латиницею.

В *анотаціях* дисертантка наводить стисло інформацію щодо результатів проведених дисертаційних досліджень. Анотація англійською мовою повністю відповідає анотації українською мовою.

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, наведено мету, завдання, методи досліджень, наукову новизну та практичне значення результатів проведених експериментів.

Перший розділ присвячений аналізу та узагальненню даних вітчизняної та закордонної літератури за темою дисертаційної роботи.

У *другому розділі* наведено відомості про об'єкти, методи та методики досліджень, які використовувались при виконанні дисертаційних досліджень.

Третій розділ містить результати визначення якісного складу та кількісного вмісту БАР у листі, плодах і корі обліпихи крушиноподібної.

Четвертий розділ дисертаційної роботи стосується результатів морфолого-анатомічного вивчення листя, плодів і кори обліпихи крушиноподібної, визначення показників якості та технологічних параметрів

сировини, одержання, фітохімічного та фармакологічного аналізу рідких екстрактів з досліджуваних видів сировини.

Додатки містять список публікацій здобувачки, відомості щодо апробації результатів дисертаційної роботи, проекти методів контролю якості на сировину та перспективний рідкий екстракт, патент України на корисну модель та акти впровадження результатів дослідження у науково-дослідну роботу ЗВО.

Таким чином, дисертаційна робота Науменко Л.С. за актуальністю, науковою новизною, обсягом експериментальних досліджень і практичним значенням одержаних результатів відповідає сучасним вимогам. Результати роботи вірогідні, висновки, зроблені на їх основі, не викликають заперечень. У роботі відсутні ознаки академічного плагіату

Але при загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи слід відзначити деякі **зауваження**:

1. На мій погляд, у подальшому доцільно було б розробити проекти МКЯ також на рідкі екстракти з кори та листя обліпихи крушиноподібної.

2. Зважаючи на широкий спектр фармакологічної активності тритерпенових сполук, доцільно було б провести їх вивчення у сировині обліпихи крушиноподібної.

3. Також у роботі зустрічаються технічні помилки.

Проте наведені зауваження не є принциповими, не зменшують позитивне враження від дисертаційної роботи.

При рецензуванні дисертаційної роботи виникли питання, на які доцільно було б почути відповіді від дисертантки:

1. Ви досліджували різні групи органічних кислот. Які нижчі та ароматичні органічні кислоти були Вами ідентифіковані та якими методами?

2. Яким методом Ви визначали вміст суми вільних органічних кислот?

3. Ви досліджували листя, плоди та кору обліпихи та одержали з усіх видів сировини рідкі екстракти. Чому Вами було запропоновано проєкт МКЯ тільки на екстракт з плодів обліпихи?

Висновок. Отже, дисертаційна робота Науменко Любові Сергіївни на тему «Фармакогностичне вивчення обліпихи крушиноподібної (*Hippophaë rhamnoides* L.)» повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка, Науменко Любов Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Рецензент:

доцент закладу вищої освіти кафедри
фармакогнозії та нутриціології
Національного фармацевтичного
університету, кандидат фармацевтичних наук,
доцент

Олена НОВОСЕЛ